

מועצה אזורית דרום

בני ברית ישראל

עורך: יוסי רזי
razyf@013net.net

יו"ר מועצה: אבי ארז
ereza100@gmail.com

עלון מספר 10

לשכת בנימין דה רוטשילד

לשכת נתיבי השלום

לשכת הנשיא ויצמן

ניסן תשפ"א

העלון הדיגיטלי

מרץ 2021

תוכן עניינים

דבר העורך – יוסי רזי

דבר יו"ר המועצה – אבי ארז

מהנעשה בלשכת הנשיא ויצמן – דניאל גרץ

שימוש בתרכובות נחושת ברפואה ובחיי יום יום – ד"ר גדי בורקוב ושירי תורג'מן

מבט אל העתיד – מה יהיה? – ד"ר יאיר שרן

הכלכלה כמרכיב מרכזי בבחירות 2021?! – אל"מ מיל. מוטי שפירא

ביוגרפיה של רחוב – צבי תדמור

אשר אביסיאן – בעל מלאכה רח' ויצמן 11 - צבי תדמור

היה הייתה עברית – רות קלי

זלמן – ד"ר רפי שחף

ביקור הרצל והטקסי של גלזר סיפור שהיה – שוקי פורר

רא"ל במיל. אמנון שחק ז"ל – אתה חסר לי – אל"מ מיל. שלומי מעיין

להרגיש חשוב – ד"ר אורלי נתנאל

חלון לעלון

יוסי רזי

יום ראשון בבוקר. יום של דיון (אחת לשבוע) בוועדה בה אני חבר. בפעם הראשונה מזה חודשים רבים במשרד עצמו, לא בזום.

בעצם, בשביל מה מבטלים את הזום, קוראים אותך למשרד?

למה שלא נמשיך עם הזום החביב?

רק בגלל שהקורונה נעלמת מכאן - צריך לקום מוקדם, להסתדר, להתארגן, להתאפר, להתהדר, ללבוש מכנסיים וחולצה של פעם, לקחת בקבוק מים, להתעטף במסכה, להיכנס לקופסת המכונת, להזדחל בין טורי הרכב העצבניים, לחפש חנייה על אי תנועה נידח, לצאת אל השרב המעיק, להיכנס לכלוב מעלית, להבין מתוך המראה ששכחת לקצץ שתי שערות מתחת למצח.

למה באמת שלא נמשיך עם הבית העוטף, החדרים השלווים, השירותים הקרובים?

בדרך מהמעלית אל המשרד אני חש עדיין כתלמיד כיתה א' ביומו הראשון, כטירון בדרכו לבקו"ם (לקל"ט). אבל, כאשר אני פותח הדלת - אולם גדול ומאוורר מקבל אותי (בקורונה עברנו

למשרד חדש), חלונות גדולים לנוף שבחוף, עציצים עם פרחים וביניהם - שני מסכים גדולים שלא היו בעבר.. אני נמצא בטבורו של הדיגיטל, העולם העכשווי והדינמי. העמיתים לפעילות, הוד מעלתם חברי הוועדה, נראים מלאי חיות, קורנים אנרגיות, מציצים לכל עבר, הם אינם סטטיים כפי שנראו בחלונותיהם בשנה האחרונה. החיוך שלהם אליך הוא אותנטי, ריאלי, לא מתפתל מתוך המחשב.

בין לבין אני יכול להתעניין על המחירים של הבגדים בקניון הסמוך, לשאול על הנכדים שמתגייסים לצבא, לברר אם המזכירה החדשה נמצאת בפרק א או שכבר חצתה לפרק ב. אני נהנה מהקפה מהמכונה (בבית אין לי, צריך להשקיע זמן בניקוי) מהפרגולה במרפסת, ממוסיקת המעליות שבפרוזדורים. נכון, אריק איינשטיין אהב להיות בבית עם התה והלימון והספרים הישנים, אבל גם הוא היה מודה שישנם דברים אותם לא תמצא בבית, אפילו לא בבית שלו.

לכן חברים – אָמרוּ תודה לבורא עולם שמוציאנו את אט מהקורונה. אל תחששו לצאת מ-ד' אמותיכם, לוותר על הזום, לקלוט מחדש את העולם שמבחוץ בכל חושיכם, כל אחד עם חושיו הפרטיים שלו.

ולא רק זה אלא שבימים אלה כדאי גם לזכור ש:

**יש רגע קצר בין אדר לניסן
שהטבע צוהל בכל פה
הוא שופע חיים
שיכור ומבושם -
איך שיופי יכול לרפא!**

נסער ומשולהב ומתי,

**זו את ואני היודעים
ונורא הדבר שרק הוא לא -
עד כמה קצרים החיים,
החיים הקצרים שניתנו לו.**

.....

**נדיב ונסער ומכאיב
קצר פה כל כך
האביב.**

מתוך: קצר פה כל כך האביב

מילים: דוד גרוסמן

מנגינה: יהודה פוליקר

ובעלון הזה, מעבר לכותבים הטובים הקיימים – משהו למחשבה על יסוד הנחושת ועזרתו לאדם; מדור חדש של ד"ר רפי שחף, מוקר וחביב בישובי השפלה, גם בגללו עצמו וגם תודות לעיסוק שלו, העיסוק הכי חביב שעשוי להיות – עיסוק עם חיות. וכבר נאמר שיש כאלה בלי לב (מעטים, צריך להוסיף מיידית) אבל אין כלל לא לב; וכתבה מאד מיוחדת על אדם מאד מיוחד – רב אלוף אמנון ליפקין שחק – פרי מקלדתו של מקורב אליו מאד – הרל"ש אל"מ שלומי מעיין.

קריאה נעימה

דבר יו"ר המועצה

שלום חברים .

מה נשתנה הפסח הזה מפסח דאשתקד? שפסח זה אנו חוגגים עם בני משפחתנו המורחבת בשמחה ובאנחת רווחה. החיים חוזרים בהדרגה למסלולם.

התחלנו בפעילות חברתית והתנדבותית של הלשכות, עדיין במסגרת המגבלות תוך שמירה על בריאותנו.

בלשכה הגדולה הוכנה תוכנית תלת שנתית להמשך הגדלת והצרת הארגון, והמועצה שלנו משתלבת כמובן בתוכנית זו. היעדים שלנו לשנת 2023 הם 7 לשכות ו- 170 חברים. יעדים בהחלט מאתגרים אבל אפשריים. בהצלחה לכולנו !

בברכת חג שמח

אבי ארז

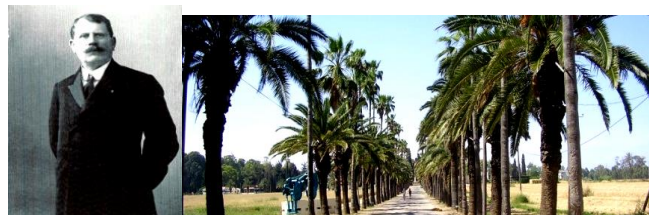
מהנעשה בלשכת הנשיא ויצמן

ביזמת הנשיא אבי ארז וועדת התרבות, הלשכה ציינה את יציאתה מהסגר במפגש מרשים של סיור בן חצי יום בהדרכתו המעולה של חנוך ב"מקווה ישראל" בהשתתפותם של 30 חברי הלשכה.

הסיור התקיים ביום ראשון 14 למרס בהדרכתו של חנוך טיילו החברים בכפר הנוער שנוסד בשנת 1870 על ידי קרל נטר, לאחר מכן נכנס לנעליו מנהלו השני של המקום, האגרונום יוסף נייגו שפעל ותרם רבות למקום משנת 1891 עד 1904 משנת 1910 פעל במסדר בני ברית כנשיא לשכת איסטנבול עד יומו האחרון .

יש לציין ש"לשכת תקוות שלמה" מאמצת את המקום ומסייעת בפרויקטים חברתיים שונים ומלגות לחניכי כפר הנוער.

הסיור ייחודי מעניין ומלמד על ההיסטוריה של הישוב היהודי בארץ ישראל הכולל ביקורו של הרצל במקווה ישראל.

שדרת התמרים בכניסה למקווה ישראל והמנהל השני יוסף נייגו

מרכז המבקרים במקווה ישראל וחברי לשכת ויצמן מסיירים במקום

כתב וצילם : דני גרץ

שימוש בתרכובות נחושת ברפואה ובחיי היום יום

דר' גדי בורקוב ושירי תורג'מן*

הנחושת הינה מינרל חיוני לפעילות התקינה של כל מערכות ורקמות גוף האדם. כמות הנחושת המומלצת לצריכה של אדם מבוגר היא בין מ"ג אחד לשניים ביום. אנו צורכים נחושת במאכלים כמו אבוקדו, בוטנים, שוקולד וגם בתוספי מזון. כבר בתנ"ך מוזכרת הנחושת בהקשר הריפוי – במצות ה' יצר משה רבנו במדבר נחש נחושת "נחושתן" על מנת להציל את בני ישראל ממגפה שהנחית עליהם אלוהים כעונש. ישנה סברה כי בזכות זאת הנחש הוא גם סמל הרפואה. לאורך ההיסטוריה, תרבויות שונות השתמשו בתרכובות של נחושת כחומר ריפוי וחיטוי.

בעשרים השנים האחרונות התפתחה טכנולוגיה של הטמעת מיקרו-חלקיקים של נחושת מחומצנת למוצרי צריכה (כגון גרביים, חיתולים, וציפיות) ולתכשירים רפואיים. נוכחות הנחושת במוצרים אלו מקנה להם תכונות אנטי-מיקרוביאליות ולכן חיידקים, פטריות ווירוסים הבאים במגע עם מוצרים אלו מושמדים. בנוסף, למוצרים הבאים במגע עם העור יש גם השפעה חיובית על העור עצמו.

לדוגמא, גרביים עם הטכנולוגיה האנטי-מיקרוביאליות קוטלים את הפטריות הגורמות לפטרת ומשפרים את אלסטיות ונראות העור. עבור חולי סכרת זהו מוצר חיוני ביותר שכן לרוב עור רגליהם לא אלסטי ונסדק בקלות. פגיעה קלה בעור יכולה להוביל לפצע שמזדהם והמצב עלול להידרדר במהרה לפצע כרוני ואף לכריתת האיבר. על כן חשוב לשמור על הרגל נקייה, למנוע פטרת זיהום.

הכורים בצ'ילי שנלכדו בעומק של 625 מטר מתחת לאדמה בתאונה המפורסמת שארעה ב-2010 סבלו מפטרת קשה, גירודים ואי נעימות כתוצאה ישירה מהסביבה שבה שהו - לחות גבוהה וחום של 37 מעלות צלסיוס. הם התגלו כזכור לאחר 15 ימים ובין השאר הורדו להם גרביים המכילות נחושת. הם חולצו לאחר 69 ימים והסתבר כי השימוש בגרביים מיוחדות אלו פתר את הפטרת והקל בהרבה על סבלם.

==

במשך מספר שנים הנפיק צה"ל גרביים שהכילו מיקרו-חלקיקי נחושת מחומצנת לחיילים המתגייסים. בנוסף למניעת פטרת מנעו גרביים אלה באופן משמעותי ריחות לא נעימים בגרביים. מקור הריח הרע בחיידקים שמתרבים ומפיקים חומרים נדיפים מסריחים, שכן בדים הם מצע מעולה לגידול חיידקים. בגרביים עם נחושת לא התפתחו חיידקים ופטריות ולכן הריח לא נוצר.

שימוש נוסף בטכנולוגיה הוא צמצום זיהומים נרכשים בבתי חולים. בדים המכילים נחושת בסביבת החולה מונעים את התרבות חיידקים, כולל חיידקים העמידים לאנטיביוטיקה. נמצא במספר ניסויים קליניים מבוקרים כי שימוש בבדים כאלה הוריד את כמות הזיהומים הנרכשים בתי החולים. מעל 20 בתי חולים בארה"ב כבר אימצו את הטכנולוגיה וכל סביבת החולה "מוגנת" ע"י נחושת.

בעקבות הקורונה שנכנסה לחיינו, פותחו מסיכות פנים אשר קוטלות את הנגיף לאחר מספר דקות ובכך מקטינות את הסיכוי לזיהום סביבתי של הנגיף. ואת הסיכוי להידבק.

*ד"ר גדי בורקוב הוא המדען הראשי של חברת קופרון. את הדוקטורט שלו עשה בנושא ניטרול ואיפיון של ארסי נחשים ואת הפוסט דוקטורט בנושא האיידס.

מה יהיה? – מבט אל העתיד

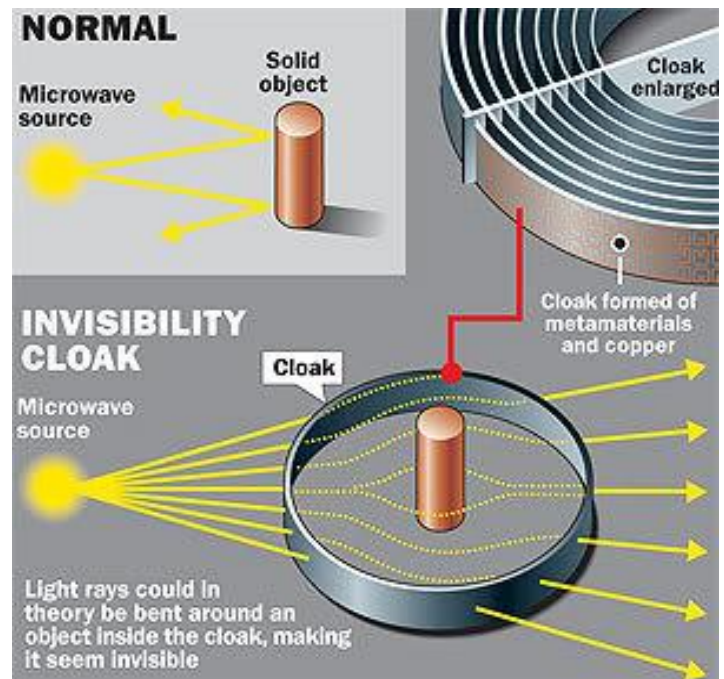
הפעם: חומרים עתידיים, חומרי-על, הארי פוטר ומשהו על שנת 2100

ד"ר יאיר שרן*

הבה נתאר לעצמנו שנוכל בעתיד לבקר בקניון ולרכוש שם גלימת העלמות. כן, כמו זאת שבה השתמש הארי פוטר, וכל ילד ולפעמים גם מבוגר היה שמח לקבל אותה. והנה, מדע החומרים, שהזכרנו אותו מעט בפרק על ננוטכנולוגיה, עוסק, בין השאר, גם בפיתוח חומרים שיאפשרו מימוש תופעה כזו. גילויים חדשים בתחום האופטיקה, החומרים וננוטכנולוגיה איפשרו פיתוח חומרי-על שיכולים להעלים ולהסתיר.

חפצים (ראו תמונה מצורפת). חומרים כאלה אפשריים ברמה התאורטית ומיוצרים במעבדה בכמויות קטנות. לאחר שההיתכנות הוכחה - לא רחוק היום בו יוכלו חומרים כאלה להיות מיוצרים בהיקפים גדולים. חומרים אלה הם בעלי מקדם שבירה שלילי ופותחים פתח לעולם חדש מאתגר ומפתיע.

מערך ניסוי המדגים "העלמות" חפץ המוקף בחומר-על שמעקם את הקרינה המוקרנת אליו.

נונטכנולוגיה פתחה פתח לפיתוח חומרים חדשים שיש להם כבר כיום, ויהיו להם בעתיד, השפעה על עולם התעשייה והייצור. חומרים סופר חזקים, חומרים בעלי משקל סגולי מאד נמוך, חומרים אל-מתכתיים, חומרים בעלי צפיפות אנרגיה גבוהה ואפילו חומרים "חכמים" המתאימים עצמם לתנאים משתנים. חומרי-על אלה מפותחים לשימוש במערכות עתידיות חכמות אלקטרוניות, מגנטיות, ביולוגיות ואחרות.

משפחה מרתקת נוספת של חומרים הינם חומרים ברי תיכנות. אלה חומרים המסוגלים לפשוט צורה וללבוש צורה בהתאם לתנאים משתנים או על פי פקודה מרוחק. הם יכולים לשנות את תכונותיהם הפיזיקליות בתגובה לאות מהמשתמש או מחישנים המוטמעים בהם. חול "חכם", למשל, שבו הגרגרים מעבירים זה לזה מידע ומתארגנים יחדיו ליצור פסל הינו אחד השימושים. רובוטים מתקפלים המשנים תפקוד הינם שימוש אחר. מנהל פיתוח בדארפ"א, סוכנות הפתוח הצבאית האמריקאית, תאר תסריט בדיוני להדגים את החזון הטמון בחומרים אלה: " בעתיד במיטענו של חייל תהיה פחית ובתוכה חומר המכיל תערובת חלקיקים בגודל וצורה שונים. חלקיקים אלה יוכלו להיות מחשבים זעירים, קרמיקות, מערכות ביולוגיות ועוד. החייל נזקק למפתח ברגים. הוא משדר פקודה לפחית והחלקיקים בתוכה יוצרים את המפתח המבוקש. בתום השימוש המפתח יוכל להשתנות לפטיש וכן הלאה. ההבדל בין מכשיר לחומר מיטשטש..."

להתפתחויות טכנולוגיות כאלה תהיה השפעה על אורח חיינו. הפרויקט של דארפ"א אמנם מיועד למטרות ביטחוניות אבל הוא בעל פוטנציאל גבוה לשימוש אזרחי שבוא יבוא. חומרי מבנה ישמשו מחד לבניית כנפיים משתנים של מטוסים ומאידך בדים עתידיים יוכלו להתאים עצמם לשימוש ביום קר או חם. אריגים חכמים יוכלו לממש את החזון של מחשבים לבישים והשמיים הם הגבול.

לא נוכל להתעלם מהאפשרות שחומרים כאלה יוכלו גם ליפול לידי ארגוני הטרור. חומרי נפץ עוצמתיים לגרימת פיגועים, ביגוד שיאפשר העלמות והסתרה יעילה, עקיפה של גלאים ועמדות בדיקה ועוד שימושים מאיימים. הצד האפל של הטכנולוגיה בא גם פה לידי ביטוי ומחייב זהירות ומחשבה כיצד לצמצם סיכונים אפשריים.

כתב העת המדעי הנודע נייצ'ר הציג את החזון הבא לעיר העתידית: "בשנת 2100, במאה ה-22, כל קיר הופך לחלון שהופך לדלת. כל כסא יכול להפוך למחשב וכל גג לתחנת כוח. חומרים ברי תיכנות מרכיבים את בתינו, מקומות העבודה, הרכבים, הסביבה. כל עיר על פני כדור הארץ, כמו גם על כוכב מאדים, מכוסה בחומרים כאלה שהם אבני הבניין של כל מתכנן ומעצב..."

עוד חזון למועד.

*ד"ר יאיר שרן הינו פיזיקאי בעל תואר שלישי ממכון ויצמן למדע. עמד בראש מחלקה למחקר ופתוח בצה"ל ומערכת הבטחון בדרגת אל"מ. היה מנהל המרכז הבינתחומי להערכה ותחזית טכנולוגית ע"י אוניברסיטת תל אביב. לאחרונה מנהל את הקבוצה לתובנת העתיד. תחומי פעילותו כוללים ניתוח טכנולוגיות חדשות, תחזיות טכנולוגיות והשפעתן על כלכלה, חברה ובטחון. מחברם של כמה ספרים בתחום של טרור עתידי. בנוסף משמש כמנהל משותף של הקבוצה הישראלית בפרויקט מילניום הבינלאומי.

הכלכלה כמרכיב מרכזי בבחירות 2021?!*

אל"מ מיל. מוטי שפירא

ירון זליכה. פרופסור. בן – 51. מילא תפקידים רבים בסקטור הפרטי והסקטור הציבורי, בעיקר בתחום החשבונאות. ראש החוג לחשבונאות בקריה האקדמית אונג. גולת הכותרת של תפקידיו: החשב הכללי באוצר בשנים 2003-2007. הוציא לאור בשנת 2008 ספר שמלמד על "שוק הקופה הציבורית" מחוויותיו של חשב כללי (הוצאת כנרת, זמורה-ביתן).

הקים לאחרונה מפלגה משלו בשם "המפלגה הכלכלית החדשה" ומציע עצמו ומפלגתו לניהול הכלכלה הישראלית ומשרד האוצר, בהנחה שניסיונו וגישותיו יש בהם פוטנציאל להבראת המשק.

גילוי נאות, אני מכיר את פרופ' זליכה אישית וכתבתי זו אינה מייצגת עמדה באשר לבחירתו – כל אחד בחר בהתאם לשיקוליו. *כל הצגתו ותנועתו מהווה רק מתאבן (טריגר) לכתבה עצמה. הכתבה עצמה נכתבה לפני הבחירות

אתר האינטרנט שלו מציע שורה של 12 צעדים חשובים לכשעצמם בכדי להבריא את המשק הישראלי.

(צילום: אנשים ומחשבים)

מה בעצם הרעיון הפוליטי בהצגת מועמד יחיד, מוכשר ככל שיהיה אשר "יציל" לבדו את כלכלת ישראל?

ידוע לנו, ואין זה חדש, כי בפוליטיקה הישראלית גם מפלגה של 4 מנדטים, או לעיתים אפילו חבר כנסת אחד, יכולים להיות "לשון המאזניים" להקמת ממשלה או לקבלת הכרעות פוליטיות משמעותיות, אולם האם זהו הדגם המועדף?

למרות כל הכשלים בשיטה האמריקאית או הבריטית (ובמדינות מתקדמות רבות אחרות) אין ספק שהרעיון שבו מספר קטן (לרוב שתיים) של מפלגות עיקריות המציגות את תפיסת עולמן הכלכלי והחברתי, כאשר בשלב הריצה לבחירות אין פרסונל אחד, מלבד ראש המפלגה, שיכול לבדו להציג את עצמו כ"מציל האומה" מבלי שיש מסביבו מעטה של מפלגה המגובה בבחירת רוב בעם. מי יודע היום מיהו שר האוצר האמריקאי החדש? כמה יודעים מיהו סטיבן מנוצ'ין? (שר האוצר בממשל טראמפ). מי מכיר את שר האוצר הבריטי? הם אינם אנשים בדידים שהגיעו ממפלגות או רשימות קטנות ומציעים את עצמם לניהול ענייני הכלכלה של המדינה – ללא כל מעטה מפלגתי, עם הקשר למשרדי ממשלה אחרים שהם גם תנאי וגם מותנים בפעילות משרד האוצר, לא ניתן לתקן את כלכלת המדינה.

ברור לי שיהיו כאלו שיאמרו שאין טוב מזה שיגיע שר אוצר "לא פוליטי", שאינו קשור לשום מפלגה והוא ינהל ענייני הכלכלה משוחרר מהמחויבות הפוליטית. מין יצור Stand Alone כזה! זה אפשרי – פחות בשיטת ממשל הדומה לזו בארצנו, אבל כחלק ממפלגת "אם" גדולה.

נושא זה אינו מתקשר אך ורק להיבט הפוליטי אלא גם לשאלה רחבה יותר, אשר באה לידי ביטוי ממשתי, גם אם אין על כך דיונים מעמיקים או ביטוי כוללנו בתקשורת: האם באמת הנושא הכלכלי הוא אחד הנושאים המרכזיים במערכת הבחירות האחרונות.

הדבר גם מעלה שאלות אחרות כגון: האם השמאל הישראלי איבד את מקומו מכיוון שהדיון על הכלכלה הישראלית אינו רלוונטי יותר ותפיסות סוציאל דמוקרטיות כבר אינן משמעותיות; האם הכלכלה הישראלית הקיימת, עם כל הליקויים שיש בה, היא סוג של "נקודת איזון" בין כלכלה ימנית לכלכלה שמאלנית?

רבים במחנה השמאל ממשיכים להגדיר את מדיניותו הכלכלית של נתניהו כ"נאו ליברלית", רבים גם זוכרים את הצעדים שנקט עם כניסתו לתפקיד שר האוצר בשנת 2003, עם צמצום הקצבאות וההגדרה של המגזר הציבורי כ"איש השמן" שרוכב על כתפיו של "האיש הרזה".

אין ספק שמחנה השמאל הכלכלי מתחיל את הדיון הכלכלי בשאלת מצבם של השכבות הנמוכות ורמת ההשקעה הציבורית בהם, תקצוב עמותות חברתיות, טיפול בשכבות המצוקה (נכים, מוגבלים, חסרי יכולת עבודה, מכורים לסמים, אסירים משוחררים, פושטי רגל, נשים יחידניות וכדומה) וכמובן ההשקעה בשירותי הציבוריים החיוניים (בריאות, חינוך, תשתיות לאומיות וכדומה).

אולם, מי שיחליט לא להישאר אך ורק בסיסמאות, אלא לצלול לעומק הנתונים יראה כי מדינת ישראל היא שילוב די מוצלח של יסודות New Deal שהוקמו על ידי דור המייסדים, בתוך מסגרת של שוק קפיטליסטי, כאשר 44 שנות הליכוד לא הצליחו להרוס את יסודות אלו לחלוטין והביאו את ישראל לרמת תוצר לנפש בהחלט מרשימה, להצטרפות כחברה בארגון המדינות המתקדמות (ה-OECD) ומעל לכל, תחושה כללית של שפע, צרכנות מתקדמת, נסיעות לחו"ל ושובע גם בקרב מעמד הביניים ואף חלק מהמעמד הנמוך.

כמובן, לכל אמירה חיובית על הכלכלה הקיימת קיימת גם אמירה שלילית נגדית.

המסקנה היא כי הנושא הכלכלי כבר אינו הנושא המרכזי בבחירות 2021 (וגם לא בשלושת הסבבים האחרונים). המחלוקות תישארנה, תפיסות העולם וזוויות הראייה השונות גם הוא לא ישתנו. הנושא המרכזי הוא זהות המדינה והכוון אליו נוסעת הספינה, פחות מאשר דגם המנוע.

אין להבין ממאמר זה מהי עמדתי הפוליטית האישית, אולם עדיף שההצבעה תלך למפלגות הגדולות ולכוחות העיקריים במשק (לטוב ולרע) ולא להרפתקאות נוסח אלו של פרופ' זליכה או אחרים.

והמאבק אינו פשוט!

*מוטי שפירא - אל"מ (בדימוס), לשעבר מפקד הבקו"ם, סמנכ"ל בכיר במשרד הבינוי והשיכון, ראש מטה הרפורמה במינהל הציבורי במשרד ראש הממשלה אהוד ברק, ומנכ"ל לשכת ארגוני העצמאים והעסקים בישראל.

ביוגרפיה של רחוב

צבי תדמור

לשכת הנשיא ויצמן

ביוגרפיות רבות נכתבו על אישים מפורסמים על דמויות מוכרות שפעלו בתחומים שונים, כגון: צבא וביטחון, מדיניות ופוליטיקה, כלכלה, אמנות, ספרות, חינוך ועוד. בשנים האחרונות סוגה זו של כתיבה תופס מקום חשוב ונכבד במחקר.

כתיבת "ביוגרפיה של רחוב" פחות מקובלת, אבל גם בתחום זה נכתבו ספרים לא מעטים. בדעתי, לפתוח בפניכם סדרת כתבות שיעסקו בביוגרפיה של רחובות המצויים בגרעין ההיסטורי של העיר רחובות, על אנשים שגרו וחיו כאן, לערוך לכם היכרות איתם ועם מעשיהם. יש בינינו שנולדו ברחובות, יש כאלה שהגיעו אליה לפני עשרות שנים, ויש מי שזה עתה הצטרפו אליה. מקווה שכולכם תמצאו עניין.

הרחובות בגרעין ההיסטורי של המושבה

בתוכנית הבניין של המושבה רחובות לפני 130 שנה היו שלושה רחובות וסמטה אחת. לימים קיבלו את שמותיהם: רחוב יעקב, רחוב בנימין ורחוב מנוחה ונחלה וסמטת נורדאו. הגרעין ההיסטורי של רחובות ניצב על אם הדרך יפו- עקרונה (כיום רחוב הרצל). בגבולות הקרקע החקלאית של המושבה עברו שלוש דרכים מקדמת דנא: דרך יבנה- רמלה, דרך עקרונה- רמלה ודרך אשקלון- רמלה.

הרחוב הרביעי במושבה רחוב עזרא נפתח בשנת 1897 אחרי שוועד המושבה הקצה חמישה מגרשים בני 10 דונם לחמישה פועלים מצטיינים שעבדו במושבה. הייתה זו "שכונת הפועלים" הראשונה במושבותיה של ארץ ישראל. לרחוב ניתן השם "עזרא" על שם החברה שסייעה במימון הקמתה של השכונה.

נהגו לכנות את הדרכים שהקיפו את הגרעין ההיסטורי של המושבה ה"דרך בין הכרמים". עם השנים הוסבו שמותיהם לשמות רחובות, בצפון: חיים ויצמן, במזרח: חיים סירני, יהודה גורודיסקי, השומרים ובדרום: עזרא.

כל רחוב שנפתח כונה "הרחוב החדש" עד אשר פתחו את הרחוב הבא אחריו. ה"רחוב החדש" הראשון נפתח בשנת 1912 על ידי היזם מרדכי מקוב (בנה הבכור של בתיה מקוב) לימים קיבל את השם רחוב "אחד העם". הרחוב החדש השני שנפתח היה רחוב ויצמן וישמו ניתן לו בשנות ה-20 לאחר שד"ר חיים ויצמן בשנת 1921 נבחר לנשיא ההסתדרות הציונית העולמית. זאת, בלי קשר לעובדה שבשנת 1934 חיים ויצמן שכר את ביתה של ישע סמפטר וגר ברחוב

ויצמן בעת שבנה את ביתו על גבעה נישאה לא רחוק ממכון המחקר המדעי "מכון זיו" לימים מכון ויצמן.

בחרתי לפתוח את הסדרה "ביוגרפיה של רחוב" ברחוב ויצמן, רחוב בו עברו עלי שנות ילדות ונערות.

רחוב חיים ויצמן

מאז שנות ה-20 של המאה שעברה אחרי שנחלתו בת ה-50 דונם של אליהו זאב לויין אפשטיין חולקה ל-20 מגרשים, החלה בנייתם של בתים בפאה הצפונית של רחוב ויצמן. התיישבו בו ופעלו איכרים, רופאים, רוקח, שוחט, שחקן כדורגל ידוע שנבחרת הלאומית של ישראל, בתי

מלון, בנק, בית קפה, מורים, מטבח לפועלים, בית הארחה לטבעונים, מנהלי בית ספר, זואולוג, חברה לקידוחי מים, חצר המסדרים של תחנת המשטרה, ביח"ר למשקאות קלים, בית יתומים, מספר בתי מלאכה של נגרים ומסגרים ומשוררת אמריקאית.

תחילתו של הרחוב ברחוב הרצל. בפינה הימנית של הרחוב ניצב בניין בנק לאומי שנבנה במחצית השנייה של שנות ה-50 של המאה שעברה, ומצד שמאל בניין בן שלש קומות המשמש למגורים ולמסחר (בית וינשנבסקי-ברודסקי) שנבנה ב-1934. בקצה השני של הרחוב נפתח ב-1948 בית היתומים "טמפלהוף" ששכן בפרדס הרבייטר (באותם ימים רחוב ויצמן הגיע עד רחוב חיים סירני)

מקצת סיפורי חיים על אנשים ועל סיפורי הבתים ברחוב ויצמן אביא בפניכם בעלוני הקרובים. אפתח בסיפורו של אושר אביסיאן.

אשר אביסיאן- בעל מלאכה

רחוב ויצמן 11

צבי תדמור

אשר, שכולם כינוהו אושר היה שכן וחבר קרוב של אבי. לעיתים נהגתי לקפוץ אליו לבית

המלאכה. הרביתי להתבונן במעשה ידיו כקוסם. כיצד הפך גוש מתכת לנוזל, יצק אותו לתבנית או שהיכה בפטישו על גוש מתכת שהותכה שהניח על סדן גדול שעמד במרכז בית המלאכה. אושר יצר מהם חלקי חילוף למכונות, בוכנות ומכשירים. מדי שנה בשנה, לקראת חג הפורים הייתי בא לבית המלאכה ומבקש מאושר כי יכין לי "טראחה" (מלשון בום טראח- פיצוץ) מתרמיל של רובה ממנו הוצאתי את חומר הנפץ ולתוכו הכנסתי גופרית שהסרתי מראשי גפרורים. חוט ברזל שאושר הלחים אל התרמיל ואל הנקר היוו את ה"טראחה". הטחת הטראחה בקיר או בשפת המדרכה גרמה לקול נפץ רועם שהקפיץ בבהלה את שומעיו. גם בחג החנוכה נהגתי לבקר אצל אושר. בבואי הוא נתן

לי במתנה סביבון שיצק מעופרת יצוקה. חלפו שנים בגרתי, וסקרנותי גברה. מי היה אושר האיש שגרם לכל כך הרבה ילדים אושר רב בילדותם. על כך בחרתי לספר לכם הפעם.

אושר נולד ברוסיה הצארית, ביום ב' של ראש השנה תרנ"ג 1892 ונקרא על שם אביו, שנפטר שלושה חודשים לפני לידתו. אביו היה מרפא בצבא הרוסי. יום אחד כשהיה בחברת אנשי צבא, אכלו דגים "במסעדה" שעל שפת הנחל והדג בצלחתו היה דג רעיל. עם נגיסה ראשונה הרגיש ברעל ואמר לחבריו כי הורעל וימות במהרה. ואכן כך היה. אימו התאלמנה בגיל 28 מטופלת בשלושה ילדים.

בהיותו בן שלוש למד ב"חדר", ובהמשך למד בבית-ספר ממלכתי רוסי. למרות שהיה אדמוני ונראה גוי, סבל מאנטישמיות. אושר גדל והתחנך בבית סבו וסבתו, שם ספג יהדות, למד מהי "אהבת עולם". תורה זו השתרשה באושר והייתה לו כטבע שני. הוא אהב את המלאכה, טבע, מוזיקה ואת בני האנוש, היה אדם שלא ידע שנאה מה היא. בן 16 נסע לאודסה למד שם במכון הטכנולוגי ועבד. בבית הכנסת קלט את פרקי החזנות וביקר בבית האופרה ושמע מוסיקה שאהב ושנמשך אליה. למד לרקוד והשתתף עם חבריו בריקודי עם ועשה להם שמח.

במלחמת העולם הראשונה לחם בצבא הצאר. באחד הקרבות מול הצבא הגרמני אושר נשכב מאחורי עץ, כדורים שרקו מסביבו, עייף אחרי שלא ישן כמה לילות נרדם בעוד הקרב נמשך. כאשר התעורר וקם על רגליו ראה סביבו את גוויות ההרוגים ומרחוק צעקו לו להרים את ידיו. הוא היה החייל היחיד שנלקח בשבי הגרמנים באותו קרב. כאשר הסיר את כובעו ראה חור של כדור מירי שעבר ליד ראשו, וכאשר רוקנו את תוכן תרמילו מצאו סידור תפילה. בסידור היה חור של כדור שנתקע בין דפיו. חייל גרמני שראה את הסידור והבין כי הוא יהודי פנה אליו בלחש ביידיש ואמר לו כי היום הוא חג הפסח.

בהיותו בשבי בהונגריה, עבד כמכונאי באחוזות חקלאיות שונות ועסק בתיקון טרקטורים ומיכשור מקצועי. עם סיום המלחמה שב אושר למשפחתו, והחל לעבוד במקצועו. כשפרצה

המהפכה הבולשביקית, עזב את רוסיה. בדרכו הגיע לאיסטנבול, שם חבר לקבוצה שהתכוונה לעלות לארץ ישראל. בזכות התעודות שהיו בידו שהעידו עליו כבעל מקצוע קיבל "סרטיפיקט" (אישור עלייה) מהאנגלים ששלטו בארץ. ב-25 בדצמבר 1920 בחנוכה תר"פ עגנה "אומבריה" ביפו.

מיד עם רדתו מהאונייה, שאל למקום עבודה ונאמר לו שבבתי המלאכה של הבריטים ברמלה מחפשים בעלי מקצוע. בינואר 1921 התקבל אושר לעבודה בשירות "הוד מלכותו הבריטי", כמכונאי- מסגר- חרט. שיכנו אותו באחד מאוהלי העובדים. אושר נכנס לאוהל בו שהו שני האחים ישבעם ויעבץ גלזר. האחים החליטו לעשות לו קליטת "עלייה" ושאלוהו: "מושבה בארץ ישראל כבר ראית?" ולקחו אותו לעשות שבת ברחובות בבית המשפחה.

אצל אימם, ליבה גלזר מעולם לא הייתה בעיה להאכיל אורח. למרות התנאים הכלכליים הקשים, תמיד היה מרק עדשים, סלט ירקות, קציצות אפיויות בטאבון שהיה בנוי מחמר בחצר. אושר שמח להיכנס למשפחה חמה על תשעת ילדיה, שהיו מראשוני הפועלים העבריים ברחובות. כך נולד השידוך בין בתם הבכורה רחל לבין אושר. זאת, למרות שבתחילה אושר נתן עינו והביע רצונו לשאת את הבת רבקה שהייתה יותר צעירה ויפה מרחל.

יום הנישואין נערך בניסן תרפ"ב 1922 בערב פסח. אושר, כיאה לחתן הזמין חליפה כהה וזוג נעלים חדשות שיענקל נוטמן הסנדלר תפר לו.

ערב יום החתונה אמורה הייתה להגיע לחתונה קרובת משפחתו ברכבת ואושר החליט לצאת קודם בואה של הרכבת לקבל את פניה. רחל כלתו הציעה לו כי יצא לתחנה אחרי שתישמע צפירתה של הרכבת. אושר התרגש לבואה וביקש להקדים את צאתו. לבש את חליפתו החדשה נעל נעליו החדשות וצעד לכיוון תחנת הרכבת. אחד מבני המושבה צעד לידו ובהגיעם לגבעה שכונתה "הר החול" (כיום, ליד הפקולטה לחקלאות) שמעו יריות מכיוון תחנת הרכבת וקולות צעקה. אושר, שצבר ניסיון במלחמה חשב כי אם ירים ידיו לא יאונה לו כל רע. הרים את ידיו מעלה בעת שחברו פתח במנוסה וברח מהמקום.

היורים היו חבורת שודדים ערבים שבראשם עמד אבו רנים שודד ידוע מכפר מראר (מג'אר)- כפר שודדים ופורעים שחלש על הדרך לגדרה (כיום מול צומת תל נוף). השודדים הפשיטו את אושר והשאירו אותו בתחתונים בלבד, קשרו אותו בעניבתו לאחד מעצי האקליפטוסים במקום. במושבה שמעו את היריות, פעמון המושבה צלצל לאות אזעקה וחבורת אנשי ההגנה יצאו לכיוון תחנת הרכבת. השודדים נסו על נפשם. נתנאל פיינשטיין בן המושבה בא עם כרכרתו לחלץ את אושר הסיר את מעילו ועטף אותו בו.

למחרת התקיימה החתונה ברוב עם. כל רחובות באה. חתונתם הייתה לאירוע היסטורי במושבה הקטנה בגלל העובדה שערב חתונתו נשדד החתן על ידי שודדים ערבים. לימים אבו-רנים נתפס ע"י הבריטים, נשפט ונאסר וישב בכלא מספר שנים.

אושר המשיך לעבוד בבית המלאכה של הבריטים ברמלה ויום עשה את דרכו ברגל לרחובות. כעבור זמן לא רב, אושר החליט כי עליו להיות עצמאי ופתח בית מלאכה במרתף ביתו של מרדכי מקוב בו עבד אחרי שעות עבודתו ברמלה. חגי בנו של מרדכי מקוב אהב לבוא ולראותו בעבודתו. אושר שאהב ילדים רצה לעשות לחגי מחווה ובהתקרב חג החנוכה עשה תבנית מעץ וחרט עליה את האותיות נ.ג.ה.פ. בצורת סביבון, המיס עופרת ויצק סביבון מעופרת יצוקה וכך נפתחה המסורת של אושר להכין לילדים סביבונים מעופרת יצוקה. הגננות נהגו לבוא לבית המלאכה ואז ערך להם הדגמה כיצד יוצקים סביבונים. היציקה לוותה בהסבר, על

אופן פעולת מכונת החריטה. ההצגה לוותה בשירים וסיפורים, בקולו הערב. אושר אהב מאוד ילדים. הם מצידם החזירו לו אהבה וקראו לו "הדוד אושר".

בבית המלאכה של הבריטים אושר עבד עד שנת 1924. בתעודת השחרור שלו צוין לשבח על היותו בעל מקצוע מעולה ועל אישיותו המצוינת כמי שהתחבב על כולם בהיותו בעל חוש הומור ומי נתן קולו בשיר ועשה שמח.

בשנת 1923 רכש הזוג מגרש ברחוב ויצמן 11 עליו הקימו את ביתם, שהיה אחד מהבתים הראשונים ברחוב. בחצר הבית, בנה אושר את בית המלאכה המכני הראשון ברחובות, שהכיל מחרטות, והוא זה שהרכיב את המנועים והמשאבות בבארות המים בפרדסים שבסביבה.

לאושר היה קול טנור ערב והוא שר בכל החגיגות במושבה. גם ליד המחרטה היה נותן קולו בשיר, אם בחזנות ואם בשירי עם. את עבודתו אהב, והיה ידוע בביצועיו המדויקים להפליא. תורה זו לימד את בנו צבי שעבד עימו במסגרייה ואף המשיך את דרכו. מחלון ביתם הייתה בוקעת שירתו של אושר, צליליו של הפסנתר עליו נהגה לפרוט הבת עליזה וקולות נגינתו של הבן צבי שניגן בכינור.

עברו שנים, סיפרה בתו עליזה (סקלצקי ז"ל) שהייתה אז ילדה בת שש: לבית המלאכה של אבי הגיע שליח בשליחותו של יצחק חביבי הספר מהמספרה ברחוב יעקב וקרא לאבי לבוא מייד. אבי הלך למספרה והנה יושב על כיסא הספר מי אם לא מיודענו אבו-רנים השודד שהספיק לרצות את עונשו ולהשתחרר מהכלא ויצחק חביבי מתווך ביניהם. אבו-רנים שאל את אבי "האם אתה כועס עלי?" – לא ענה לו אבי: "אתה הרי עשית את עבודתך- שהיא שוד, אבל חבל לי רק על השעון שלקחת ממני!". היה זה שעון כיס עם שרשרת שאבי קיבל במתנה לבר-המצווה שלו והייתה זו המזכרת היחידה מבית אימו. תגובתו של אבו-רנים לא אחרה לבוא: "הנה, קח את שעון היד שלי כפיצוי!" כמובן שאבי סירב הרי לא השעון היה פה העיקר כי אם המזכרת שנעלמה.

כישוריו המבורכים של אושר נוצלו גם לצרכי הלאום; הוא היה חבר ב"הגנה" ובמסגרת זו תיקן כלי נשק, בחצר בית המלאכה נחפר "סליק" (מקום מסתור לנשק ותחמושת). באותם ימים, מדי שבוע היו מגיעים לחצר הבית שוטרים בריטים מבניין המשטרה הסמוך, ונהגו לערוך חיפוש במקום, אבל אושר התחכם להם ופיזר את פסולת המחרטה בכל החצר. כך מגלי המוקשים זמזמו בכל מקום ולא ניתן היה לאתר את מקום ה"סליק". עם קום המדינה ב-15 במאי 1948, הוצאה התחמושת מה"סליק" והועברה לנציגיה של הממשלה הזמנית.

אושר נפטר ב-9 במרץ 1961 ונקבר ברחובות. על מצבתו חרוט המשפט: "והלב שפעם באהבת עולם נדם לעולם". שמו הונצח באולם "ארגון בעלי המלאכה" ברחובות.¹

רחוב ויצמן 11 (מצד שמאל) מבט ממזרח למערב

---

¹ עליזה אביסיאן ז"ל "זיכרונות מבית אבא"; צביה אבטיחי "לעבודה ולמלאכה" סיפוריהם של אנשי מלאכה ברחובות.

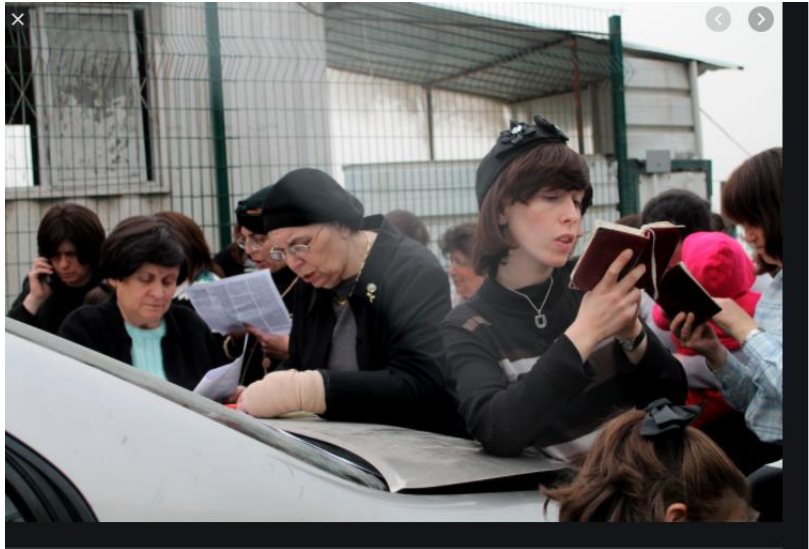
היה הייתה עברית

רות קלי

על כמה צדיקים

האות **צדי** [צ'] נקראת גם **צדיק**, ונעסוק היום בכמה מילים שמתחילות באות הזאת:

- **צנא** = סל, טנא, [טנא ד'מלא ספרי = סל מלא ספרים, כינוי לאדם שקרא הרבה]
  - **צנף** = (1) כרך פעמים אחדות, חבש, גלגל. ומכאן – **צנפה** = כריכה, צרור, פקעת.
(2) **צהל**, השמיע כל צהלה, השמיע קול עמום דרך האף, כעין צניפת הסוס.
ומכאן – א. **צנף** ב. **צנפה** = צהלת הסוס.
  - **צן, צנין** = קוץ, חוד דוקר, עוקץ. [היה לצנינים בעיניו – הרגיז אותו מאוד, לא יכול לשאתו].
  - **צמע** = בעל מום באוזניו.
  - **צמת** = קליה. שמד.
  - **צנית** = המחלה פודגרה.
  -
  - לסיום שתי מילים ידועות, שלפעמים טועים במיגדרן.
  - צומת, צמת** ז' - **צמתים**, צומת מרומזר, צמתים סואנים.
  - צנות** ז' **צנותים** – צוות מיומן, צוותים מגויסים. להבדיל מ**צבת** נ' – **צבתות**.
- די הפעם באוסף הזה, ואעצור כאן לבל אהיה לצנינים בעיניכם בגלל המילים בעלות הקונוטציה השלילית.

זלמן

ד"ר רפי שחף

רופא וטרינר

מדברים ממשטרת רחובות אמר הקול שהעיר אותו בטלפון משנת שבת אחר הצהרים, "יש לנו בעיה, אולי תוכל לעזור לנו?". "מה הבעיה?" שאלתי, מנומנם עדיין. "תראה, איש אחד מוטל בחצר שלו אולי התעלף או משהו כזה, השכנים הזמינו אמבולנס, אבל יש בחצר המון כלבים והם לא מאפשרים להיכנס, מה אפשר לעשות?" "איפה זה?" שאלתי, והתשובה העירה אותי באחת... זה זלמן!

את זלמן ואשתו חנה הכרתי לראשונה חמש עשרה שנה קודם לכן, שניהם ניצולי שואה, בודדים ועירייים, חיים בפשטות בצריף רעוע, זלמן עובד כפועל בתחנת דלק וכל חייהם מוקדשים לדבר אחד, הצלת כלבים וחתולים משוטטים, הם היו אוספים לביתם ומאמצים לתמיד כל כלב או חתול דרוס או חבול שמצאו ברחוב, כל גור שנעזב לנפשו וכל כלבה שהמליטה בשדה או בחצר עזובה, ואת כולם החזיקו וטיפחו במסירות ואהבה באותו צריף בין שני חדרים ומטבחון ובחצר המגודרת בקפידה בערב רב של קרשים, לוחות, חלקי רהיטים ישנים ומוטות עץ וברזל. כשהוזמנתי אליהם לראשונה הייתי המום, כחמישה עשר כלבים התרוצצו סביבי חלקם נובחים כאחוזי טרוף וחלקם מטפסים עלי לקבל תשומת לב ולטיפה, כלבה אחת שכבה במיטת הזוג עם כעשרה גורים בני יומם סביבה וכלבה אחרת המליטה מתחת למזנון כנראה שבוע קודם לכן, עשרות חתולים התרוצצו וזינקו בין החלונות לארונות וחוזר חלילה וזלמן וחנה, קורנים מאושר הציגו לפני את בני טיפוחיהם, זאת ארונה, כי היא נולדה מתחת לארון, וזה צ'רלי, וזוהי ווריצה, וזאת לילה וזאת לילי וזה בובי וכו' וכו'. אחד הכלבים היה קשור בשרשרת כי היה מפלצת אמיתית, רגזן ונשכן. זלמן החרים אותו מאיזה מוסך שם ראה אותו מזה רעב ואכול קרציות, הטביל אותו בשם "דב לבן" והביא אותו הביתה, (זה כנראה הכלב הכי זקן שיצא לי לראות בחיי, כי כבר אז לפני שנים היה כבן עשר מתוכן שמונה שנים אצל זלמן, והוא חי אחרי שהכרתי אותו עוד ארבע עשרה שנים – שיא אמיתי).

"זלמן" אמרתי לו, "מה שאתה עושה זה חשוב מאוד, אבל אתה לא תוכל להמשיך ככה, בעוד כמה זמן יהיו לך פה עשרות כלבים ומאות חתולים, מוכרחים לעשות משהו, אני מציע שנמסור חלק מהכלבים והחתולים לאגודת צער בעלי חיים ואת שאר הכלבות והחתולות נעקר, בעוד זמן קצר יתחילו השכנים להתלונן ואני כוונתי עירוני אהיה מוכרח לדרוש ממך לסלק את המטרד". זלמן ואשתו כמעט התעלפו, "אדון דוקטור, לא שמעת? בצער בעלי חיים הם הורגים את הכלבים, לא בא בחשבון, אלה הילדים שלנו, הם במקום אלא שמתו לנו במחנה". מה יכולתי לעשות? מאותו היום לקחתי תחת חסותי את זלמן וחנה וכל בני טיפוחיהם, אבל הצבתי להם תנאים, כל החתולות מקבלות אחת לשבוע את הגלולה נגד הריון, כל הכלבות מקבלות כסדר זריקות נגד ייחום, (על ניתוחי עיקור סרבו בני הזוג לשמוע אפילו) אסור להביא כלבים נוספים, צריך לשמור על הניקיון בחצר ואת הכלבים המרעישים לשמור בשעות המנוחה והלילה בתוך הבית כדי שלא יהיה פתחון פה לשכנים וכמובן כל הכלבים צריכים להיות מחוסנים ובעלי רישיון כחוק.

וזה עבד, לאורך כל השנים, הכלבות והחתולות הפסיקו להתרבות, החצר הייתה נקייה יחסית, לפחות פעם או פעמים בשבוע היה זלמן מופיע עם טנדר הסוסיתא הישן שלו ומביא למרפאתי אחד או יותר מהכלבים, אם לחיסון, מניעת ייחום או תילוע ואם בגלל מחלה זו או אחרת, או סתם לייעוץ והחלפת דעות על כלבים ובני אדם, עליהם הייתה לזלמן דעה שלילית ביותר.

לפני שנים מספר חלתה חנה במחלת כליות קשה ומאז הייתה מרותקת לדיאליזה, היא הלכה ודעכה וזלמן טיפל בה במסירות ללא קץ, הוא הפסיק לעבוד והקדיש את כל זמנו לה ולכלבים, למרות מחלתה התעקשה חנה לבוא גם היא יחד עם בעלה אלי למרפאה בכל פעם שאחד הכלבים חלה או נפצע, כי היא הייתה צריכה לדעת בדיוק מה יש ללילי ואיך צריך לטפל בבובי שנושך ע"י אחד הכלבים הזכרים בסכסוך אלים על קערת האוכל ואיזה אנטיביוטיקה צריך לתת וכמה. לאחר מותה סיפר לי זלמן שבליילה האחרון לחייה השביעה אותו להמשיך ולטפל בכלבים שלהם ושיגיד לאדון דוקטור תודה רבה בשמה על הכל ושלא יעזוב אותנו.

זלמן המשיך כמובן לטפל בכלבים כמקודם אך למשרדי בעירייה החלו להגיע תלונות שכנים על הכלבים, הריח, הנביחות וכו'.

באתי לבקר את זלמן אחרי זמן שלא הייתי במקום ונוכחתי שאכן המצב אינו טוב, ספרתי בחצר ובבית כשבעה עשר כלבים וכלבות, פרעושים זינקו בחופשיות על רגלי וחלק מהכלבים היו במצב ירוד ביותר עם מחלות עור ואכזמות קשות, הבית היה מוזנח ביותר, כל ברהיטים מכורסמים, צואה ושתן בכל מקום, בקיצור, המצב נורא והיה צריך דחוף לעשות משהו דרסטי.

"זלמן", אמרתי לו, "השכנים מתלוננים והלכו אפילו לראש העיר, אני חושב שכדאי שאני אקח חלק מהכלבים, יש פה כמה כלבים גדולים וחזקים, הצבא צריך כלבים כאלו, אני עושה מילואים בכלביות של חיל אוויר, הכלבים שם

שומרים על המטוסים ועל שדה התעופה, פעם בשבועיים אני במילואים, בודק את כל הכלבים ומטפל בהם, הם מקבלים אוכל טוב וטיפולים נגד קרציות ופרעושים ואם הם חולים אני מרפא אותם, מוכרחים זלמן, אין ברירה, אם לא, יבואו מהעירייה וייקחו לך את כל הכלבים כמו שעשו לאישה אחת מירושלים, אם תרצה, תוכל גם לבוא לבקר אותם שם."

זלמן הסכים, הבאתי את החברה הכלבנים מהבסיס, והעמסנו כעשרה כלבים על המשאית, תשעה מהם שומרים על הבסיס וצ'רלי, דני מעורב זקן עם כליות מנוונות, חי לו במגורי הכלבנים וזוכה לפינוקים, למזון מיוחד ויחס אוהב מכל חיילי הכלבייה.

לזלמן השארנו חמישה כלבים וכלבות מהגוורדיה הישנה, רובם קשישים למדי וגם רועה גרמני צעיר כדי שישמור עליו ועל הבית מגנבים.

שלחתי למקום צוות מדברים של העירייה לריסוס ולניקוי השטח, זלמן החל לצבוע ולסדר את הבית ואפילו הודה בפני שיותר קל לו ככה עם פחות כלבים, סיכמתי איתו שיום אחד אבוא עם משאית של העירייה ונפנה מהחצר את כל הגרוטאות והלכלוך שהצטברו במשך השנים, אבל לא הספקנו, באותה שבת מת זלמן בחצרו מוקף בכלביו האהובים.

נכנסתי לחצר וניגשתי לזלמן ששכב כישן ליד הגדר, ראיתי מיד כי הוא מת מזה זמן, הכלבים הכירו אותי ואפשרו לי להכניסם הביתה כדי שאנשי מגן דוד והשוטרים יוכלו לאסוף את הגופה. כל השכנים התקהלו כמובן ברחוב ושכנה אחת אמרה " זה נורא למות ככה לבד כמו כלב".

"לא נכון" אמרתי, "אם היו נותנים לזלמן לבחור, אני בטוח שהיה בוחר למות ככה בין הכלבים הנאמנים שלו מאשר בבית חולים קר ומנוכר בין אנשים זרים ולא אכפתיים".

ובמחשבה שנייה, גם אני.

ביקור הרצל והטקסי של גלזר

סיפור שהיה

שוקי פורר*

הבוקר של יום 27 באוקטובר 1898, י"א בחשוון תרנ"ט היה בוקר סתווי שטוף שמש במושבה הצעירה רחובות.

על ראש גבעת הפעמון ברחוב יעקב החלו להתאסף אט אט רוכבי סוסים וההתרגשות הייתה עצומה. גוסי דונדיקוב, אלמנתו של אברהם, הנדיב הידוע שבזכותו צלחה רכישת הקרקעות של המושבה, הביטה מחלון ביתה הסמוך על המראה המיוחד. שישה עשר סוסים הם קבוצה מרשימה וגדולה וכינוס של מספר כזה של סוסים ורוכבים לא היה מחזה נפוץ.

כל הרוכבים לבשו את בגדי השבת שלהם והמתח ניכר על פניהם.

את הקבוצה הוביל וארגן אליעזר מרגולין והיו בה טובי הבחורים של המושבה וביניהם משה סמילנסקי, האחים יעקב ועזרא פורר, זאב אלטשולר, אהרון שקולניק, יוסף קפלן ועוד.

האחרון להגיע לפני יציאת הקבוצה לדרך היה אליהו גלזר.

הוא מיהר להסביר שאיחר כיוון שאשתו כרעה ללדת, אך הוא החליט להשאיר אותה בידי אחותו ובידי המיילדת כדי לא להחמיץ את האירוע ההיסטורי.

כן, כולם היו אחוזי תחושה של חג מיוחד במינו. הם יוצאים כעת לקבל את פניו של תאודור הרצל, מי שהערבים כינו "מלך אל יאהוד" – מלך היהודים.

מרגולין הסביר לכולם שהשיירה תצא לכיוון הר החול, בכניסה הצפונית למושבה, ותקבל בכבוד את פמליית האורח החשוב בבואו למושבה שלנו אחרי שיסיים את ביקורו בנס ציונה. הם יצאו לדרך כשבליבם מפעמת התחושה שהם שותפים לאירוע היסטורי מיוחד במינו, נס של ממש. מנהיג היהודים, חוזה המדינה, מבקר במושבה שלנו ואנו נבחרנו לקבל את פניו. אכן זכות גדולה.

קבלת הפנים הייתה נלהבת. כולם קראו "הידד הידד". יריות של שמחה נורו באוויר וכך ליוו את הרצל בכניסתו למושבה. הרצל, הנרגש למראה הרוכבים החסונים המקבלים את פניו, ירד ועבר על פני כולם ולחלק מהם, ואליהו גלזר בתוכם, אף נתן לחיצת יד חמה. לימים יכתוב הרצל על הביקור הזה בהתלהבות רבה בספרו על מסעו לארץ.

כשנסתיים הביקור מיהר אליהו גלזר לביתו, דואג לאשתו ומצפה לראותה.

"מזל טוב, אחי היקר", נפל על צווארו יעבץ, אחיו, "נולד לך בן זכר".

לא היה גבול לשמחתו של אליהו ולאחר שנשק לאשתו וראה את התינוק הקטן, שלף בקבוק משקה והודיע לכל הנכחים. "כשנכניס אותו לבריתו של אברהם אבינו, בעוד שבעה ימים ייקרא שמו בישראל **יושבע**, כי היום זכינו לראות את הרצל, מנהיגנו המבשר לנו שאכן **יושב עמנו** לארצו."

כך, בנסיבות כל כך פטריוטיות וציוניות, קיבל הילד יושבעם גלזר את שמו המיוחד שאת פשרו צריך יהיה כל חייו להסביר לכל המרימים גבה לשמע השם המיוחד והמשונה, **יושבעם** גלזר.

ואכן יושבעם התחנך על ברכי האידיאלים הציוניים, למד ברחובות הקנאית לשפה העברית וברוח זו גם התנדב לימים לשירות צבאי בצבא האנגלי במלחמתו לסילוק הטורקים מפלשתינה.

באחד הקרבות נפצע יושבעם באופן קשה והיה מאושפז חודשים ארוכים. כשהחלים, שוחרר מהצבא בכבוד ואף זכה לפיצוי נאה של כמה מאות לירות, סכום נכבד. הוא חזר עטור כבוד למושבה, הקים משפחה וחיפש פרנסה מכובדת.

יושבעם מימש רעיון שגיבש עוד בשירותו הצבאי ובכספי הפיצויים רכש מכונית יפה, מה שנקרא אז "טקסי".

הוא פנה לוועד המושבה וקיבל, כחייל משוחרר ופצוע מלחמה, רישיון להולכת נוסעים בשכר וכך היה יושבעם נוסע עם הטקסי שלו על קו רחובות יפו או תל אביב. השנה הייתה 1925.

נזכיר שיושבעם, בוגר בית הספר העממי ברחובות, חונך, כמו כולם, על ברכי העברית והקנאות לשפה העברית הייתה חלק מחינוכו.

בוקר אחד ביקשו שני ג'נטלמנים מהודרים, לובשי חליפות גזרות להגיע מרחובות לתל אביב. הם נכנסו למונית ויושבעם יצא לדרכו, מקשיב לשיחתם הערה של שני הנוסעים.

כשהגיעו ליציאה מרחובות, ממש אחרי דקות נסיעה ספורות, עצר יושבעם את המונית, הסתובב לאחור ואמר אל הנוסעים: "סליחה, זו המונית העברית הראשונה במושבה ובמכונית זו אין לדבר אלא עברית אני שומע שאתם מדברים ביניכם אידיש וזה אסור כאן".

"מה פירוש?" שאל הגבוה מביניהם, "הרי זה רכב ציבורי ומותר לנו לדבר באיזו שפה שנחפוץ".

"לא ולא", אמר יושבעם "במונית של יושבעם גלזר מדברים רק עברית".

הוויכוח היה ארוך ובסופו ביקש יושבעם מהשניים לרדת מהמונית ונסע לדרכו.

שני הג'נטלמנים, רותחים מכעס, מיהרו למושבה ופנו למשה סמילנסקי, שהיה סמכות כמעט עליונה במושבה בתלונה על הנהג החצוף.

סמילנסקי זימן אליו את יושבעם, נזף בו ואמר כי עליו לדעת שזה רכב ציבורי והוא לא יכול להתערב איזו שפה ידברו בו. "הועד עשוי לשלול לך את הרשיון".

יושבעם השיב כי זו המונית העברית הראשונה ואצלו במונית ידברו רק עברית.

"אתה יודע, אגב, את מי סילקת מהמונית?" שאל סמילנסקי.

"לא, אינני מכיר",

"האיש הגבוה הוא חיים נחמן ביאליק והאורח שאיתו היה דוב סדן. סדן רק עלה ארצה והוא לא שולט עדיין בעברית, לכן דיברו אידיש".

"אוי לי" קרא יושבעם הנדהם, "העזתי לסלק ממכונית את חיים נחמן ביאליק המשורר נערץ עלי, אנה אני בא?"

בעוד סמילנסקי תוהה בינו לבין עצמו איזה עונש להטיל על יושבעם, החל זה מדקלם באזניו שירים שלמים של ביאליק שידע על פה.

"אל הציפור", קטעים מ"עיר ההרגה" ועוד ועוד.

סמילנסקי המוקסם מהידע של יושבעם ומקנאותו לעברית פטר אותו ואמר:

"אני זוכר את יום הולדתך ואת הסיבה שנקראת בשם מיוחד זה. היה זה יום ביקורו של הרצל במושבה. אני נפעם גם מידיעותיך ביצירת ביאליק. לך לדרכך, ללא עונש, אך דע לך שבכך ציבורי יכולים הנוסעים לדבר בכל שפה".

בדרכו החוצה מלמלל יושבעם בינו לבינו: "ובכל זאת במונית שלי ידברו רק בעברית או שישתקו".

*שוקי פורר – ראש עיריית רחובות בשנים 1998-2009, נין ליהודה לייב יוספזון, בונה הבית הראשון ברחובות

רא"ל (במיל") אמנון ליפקין שחק ז"ל – אתה חסר לי

אל"מ מיל. שלומי מעיין*

אמנון,

בחודש הזה, מרץ תשפ"א, לו היית אתנו עדיין - כמו כל שנה ולמרות הקורונה - היינו מציינים וחוגגים לך יום הולדת 77, תחת כללי תו סגול כמתבקש ומתחייב.

שמונה שנים ועוד קצת עברו חלפו ביעף ודומה, והחלל העצום שנותר בעקבות לכתך, הולך וגדל עם הזמן, הגעגועים הולכים ומתעצמים, ככל שחולף הזמן – והסביבה ומציאות חיינו היומיומית – לא מנחמת ולא מקלה יותר.

הזמן עף וחלף לו במהירות, לכאורה שגרה של קצב מסחרר של אירועים והתרחשויות במדינה, שכל דקה לא דומה לקודמתה ואולי אף חמורה ממנה, במציאות שאין בה כמעט רגע שקט ומשעמם.

לצד יום הולדתך זה - המדינה תצוין, שנה לפרוץ מגפת הקורונה לחיינו בפרט, ולעולם כולו. נחסכו ממך, ההתמודדות והסיכונים וכל מה שמסביב. אכן אתגר לאומי ובינלאומי. אני תקווה כי המאמץ מחד לחסן את האוכלוסייה שהחל בשבועות האחרונים, והציפיה להשתפרות בהתנהגות ובמשמעת האישית והלאומית שלנו, מאידך - יביאו לתוצאות חיוביות ושיפור ביכולת שלנו, לדכא המחלה ולהביא לירידה דרמטית בהיקפי נתוני התחלואה והנדבקים והחולים.

הכרנו לפני יותר מחצי יובל שנים מחיי הבוגרים. בחלקן - שנים, בהן עבדנו כה צמוד והייתה זו זכות גדולה ומיוחדת עבורי לנהל את לשכתך, בתפקידך הבכירים ביותר בצה"ל – בלשכת ר' אמ"ן, לשכת סגן הרמטכ"ל ובלשכת הרמטכ"ל.

ממש לפני 22 שנים ועוד כמה חודשים, מאז סיימת את תפקידך כרמטכ"ל ה-15 של צה"ל ומדינת ישראל ופשטת את מדיך. עד אז, ליווית אותך באירועי ביטחון קיצוניים – בפיגועי ההתאבדות והתופת ברחבי הארץ, במבצעים ללחימה בטרור בלבנון, בעזה וביהודה ושומרון – כמו גם במהלכים החסויים והגלויים לכינון שלום מול הפלסטינים והן מול הסורים. חשתי גאווה, תחושת ביטחון, תחושה שיש על מי לסמוך ועל מי שבוודאי יודע ויידע להוביל, להתוות את הדרך ולהשלים את המשימה בסופה.

כן אמנון, כזה היית וכזה נשארתי – צוק איתן ויציב המשרה רוגע וביטחון – גם באותן שנים מרתקות ומאתגרות וגם היום – הזמן חולף ועובר והסיפור נשאר אותו סיפור.

"כעץ שתול על פלגי מים", כדברי השיר, כזה היית, אוהב ארץ, חי ונושם את רגביה, שביליה ומקומותיה, מכיר כל צומח ועץ ואוהב לתור בדרכיה.

היית איש שיח ותרבות, שכל כך נעים להתרועע איתו ולהעביר שיחות ערכיות ועמוקות ועד ל"דאחקות" ובדיחות.

היה לך חוש הומור שהיווה בין השאר גם מסד לערב מצוין של גבינות, יין ומצב רוח מרומם – כיף גדול והנאה צרופה

כן אמנון, כזה היית...

אתה יודע, אני מוצא את עצמי פונה אליך ומשוחח אתך, לפחות פעמיים – שלוש במהלך השבוע. משתף ומתייעץ. אנו מנהלים שיחות לא מעטות. אני מלין, מעדכן, מתמרמר ומשתף. אתה ממשיך להופיע בחלומותיי, כמעט באורח קבוע, וההתפכחות בבוקר למחרת – רק מעצימה את הגעגועים והכמיהה להתרפקות על עוד רגע של נוכחות שלך, חיבוק, דיבור והמתקת סוד ולמילה ועצה טובה. אני כל כך חסר בעוד שיחה נוספת המהולה בדברי טעם, בדיחות, ציניות ותמיד תמיד החיוך והצחוק הכול כך כובשים – המשרים לכל מי שחווה מעמד ומפגש דומה אתך – תחושה של עידוד, חיזוק וסיפוק אדיר ממפגש מרתק נוסף אתך.

זאת ועוד, מאז לכתך רחובות נקראו על שמך, מכינה קדם צבאית הוקמה ברוחך ובסיועך, ודמותך מהווה חסות לימי עיון רבים שהוקדשו לזכרך – ואתה נותרת כל כך נוכח, משרה עשייה וחשיבה – "גם מחוץ לקופסא".

אני משוכנע שגם כיום אתה עוקב אחר הנעשה בארץ - ממקום שבתך מלמעלה, בסקרנות עם חיוך נסוך על פניך - אחר הנעשה במדינה כיום, בימים מוטרפים אלה. את החוויות והמסקנות ממצאות חיינו ומה דעתך על הנעשה במדינתנו – נשמור למפגשי החלום בינינו.

כל יום שעובר חסרונך חסר ומורגש יותר ויותר. ברמה האישית וברמה הלאומית. כמה אנו חסרים את נוכחותך הפיסית, העצה הטובה והנכונה. המילה הראויה והנכונה בזמן ובמקום הנכון.

*אל"מ מיל שלומי מעיין – מנהל יחידת המורשת והמוזיאונים במשרד הביטחון, בעברו - ראש לשכתו של אמנון בתפקידיו בצה"ל כראש אמ"ן, סגן הרמטכ"ל ורמטכ"ל

להרגיש חשוב

ד"ר אורלי נתנאל

מה אנחנו מסוגלים לעשות על מנת להרגיש חשובים? בעלי ערך? מוצלחים? מעוררי השראה?

בסרט (netflix) closer ישנם שני גברים שמתגוששים ביניהם כאשר הם חובטים בשתי נשים שהם אוהבים. עבורם זה משחק, עבור הנשים זאת השפלה. הנשים (אנה – ג'וליה רוברטס ואליס – נטלי פורטמן הישראלית) כמו שאנחנו רגילים לראות בסרטים סופגות וכמעט לא מתנגדות. הן מוכנות להקריב את כבודן עבור אהבה שברירית.

הקרב בין שני הגברים בסרט, או בין שני נושאי הטוסטסטרון שלא "ראו בעיניים" את הנשים ורק רצו לדהור לתהילה לפחות בעיני עצמם על ידי פגיעה ביריבם, הינו אלגוריה למה שקורה בהרבה מאוד סוגים של יחסים.

זוגיות זה משחק. החוכמה להכיר בזה שזה משחק. לפעמים אנחנו מנצחים לפעמים מפסידים אבל כשזה הופך להיות צורך אובססיבי לנצח, כשההיגיון הבריא מתפוגג וכשהילדים במשפחה הופכים לכלי המשחק, הרי זה לא ממש לטובתינו.

רק שמאוד חשוב לנו לנצח במשחק ולא תמיד אנחנו מוכנים לראות את התוצאות, את המחיר שאנחנו משלמים או נשלם.

אחת התופעות שמנהלות אותנו בלי שנרגיש אלה קואליציות במשפחה. כאשר האב מתחבר עם הבן או הבת כנגד האם או האם עם הילדים כנגד האב. זה לא ממש מעניין אותם שזה גורם לילדים להרגיש מבולבלים, להרגיש ששני עמודי התווך הפנימיים שלהם שנשענים על שתי הדמויות החשובות בחייהם האב והאם מקבלים מכות ולעיתים נשברים.

אז איפה אתם בסיפור? האם אתם בונים קואליציה עם הילדים שלכם כנגד הבן בת זוג שלכם?

האם אתם הופכים את הילדים שלכם לכלי שמשרת אתכם על מנת לחזק את הדימוי העצמי השברירי שלכם? האם אתם מזהים בכלל שאתם יוצרים טלטלת רגשות בילדים שלכם כך שהם מתרסקים מבפנים אבל לא משתפים אתכם בזה?

זה קורה בכל משפחה טובה אל תתרגשו. החוכמה באיזה מינון זה קיים. ככל שהדימוי העצמי נמוך יותר אצל אחד מבני הזוג הוא ישתמש בילדים על מנת להעצים את עצמו. זה לא סוד. השאלה רק עד כמה אנשים שרוצים לייצר טוב בעולם מודעים לזה?

חג שמח

תם ולא נשלם - נתראה בעלון הבא